SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL. XCVII. No. 113. JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, JUNE 15, 1990 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 15-го ЧЕРВНЯ 1990 Ч 113. РІК XCVII.

Пам'ятаймо про Україну!

В ДОНБАСІ РОЗПОЧАВСЯ З'ЇЗД ШАХТАРІВ

Донецьке. — У понеділок, 11-го червня, тут розпочав свою працю з'їзд шахтарів СССР, в якому беруть участь представники всіх вугільних басейнів Совєтського Союзу. Всього на з'їзд прибуло 593 делеґати.

Головна мета з'їзду — консолідація сил шахтарів у боротьбі за економічні права. Міністерство вугільної промисловости та керівники галузевої профспілки пропонували провести з'їзд у Москві в серпні, однак шахтарі вирішили інакше і з'їзд розпочався в столиці Донбасу в червні. Багато делеґатів наполягають на створенні незалежної від ВЦСПС профспілки, але відкидають республіканське підпорядкування галузі. Представників неформальної преси з Донецького на з'їзд не допустили.

З'їзд організували керівкники минулорічного страйку, в результаті якого шахтарі домоглися від влади обіцянок поліпшити постачання і провести ряд реформ. Москва, зокрема, пообіцяла шахтарям цілий ряд продуктів та промислових товарів, проте виконати свої обіцянки так і не змогла. Протягом зими кілька разів виникала потреба нового страйку, але шахтарі кожного разу відкладали це рішення, аби населення не мерзло через нестачу вугілля.

Пресова аґенція Постфактум повідомила, що міністер вугільної промисловости Михайло Шадов і керівник офіційної профспілки Володимир Лунєв наказали шахтарям не брати участи в донецькому з'їзді, однак 746 колективів зі всього Совєтського Союзу відрядили своїх делеґатів у Донецьке. Прибув туди і сам Лунєв, який виступив з заявою, що партійні власті категорично виступають проти розколу профспілки і закликав гірників зачекати до кінця дебат з приводу економічних реформ. В понеділок секретар ЦК КПСС публічно визнав, що уряд не виконав багато обіцянок, даних минулого року страйкуючим шахтарям.

В СССР ПРИЙНЯТО ЗАКОН ПРО ПРЕСУ

Москва. — Верховна Рада СССР на своїй черговій сесії прийняла закон про свободу преси, який ґарантує совєтським засобам масової інформації незалежність від влади і дає більше прав журналістам і видавцям. Він також проголошує право будь-якого совєтського громадянина випускати власне незалежне періодичне видання.

Як відомо, совєтська конституціял ґарантує свободу преси. Однак, як сказано в повідомленні пресового аґентства ТАСС, новоприйнятий закон вперше в історії СССР дає „конкретні ґарантії" її дотримання.

У законі міститься перерахування формальних процедур для того, щоб почати випускати нові видання, а також детально визначаються права журналістів, яким, зокрема, дозволяється бути присутніми на всіх без вийнятку зборах і мітинґах, а також на місцях катастроф і стихійних нещасть. За кореспондентами закріплюється право відмовитися від будь-яких вказівок влади при висвітленні подій.

Як повідомляє ТАСС, особливо гарячі суперечки у Верховній Ради розгорілися з приводу того, кому можна надати право на випуск власного незалежного видання. Однак врешті було вирішено, що право видавати власний друкований орган, як поширене тлумачення свободи слова, є невід'ємною частиною демократичних свобід, проголошених міжнародною конференцією про права людини, до якої приєднався Совєтський Союз.

Закон передбачає практично лише одну заборону — на розголошення державних таємниць.

Окремі обмеження свободи преси, обумовлені в законі, стосуються наклепів, вмішування в особисте життя приватних громадян, а також „замаху на їх честь і гідність". Порнографія і далі залишається поза законом.

УНС приділив 60,000 дол. на громадські цілі

Джерзі Ситі, Н.Дж. — Як уже інформовано, 32-га Конвенція Українського Народного Союзу, яка відбулась два тижні тому в Балтиморі, призначила на пропозицію Фінансової комісії 60,050 дол. на громадські цілі.

Беручи до уваги прохання, що наспіли, на письмі — а їх цього року було багато більше, як у минулих роках — комісія пропонувала, а делеґати прийняли розподіл датків в таких категоріях: культурні цілі — 21,000 дол., молодечі організації — 10,850 дол., освітньо-виховні організації — 9,000 дол., церковно-релігійні — 7,050 дол., громадські організації — 6,800 дол. і наукові установи — 4,850 дол.

М. Тачер заплуталась у політичних протиріччях

Київ. — Прем'єр-міністер Великобританії Марґрет Тачер перебувала в Совєтському Союзі на чотириденній візиті. У п'ятницю, 8-го червня, вона зустрічалася з генеральним секретарем ЦК КПСС і президентом СССР Міхаїлом Горбачовим і головою Московської Ради Гавриїлом Поповим. Суботу вона провела в Києві, де була присутня на відкритті британської промислової виставки і мистецького фестивалю та виступила з короткою промовою на сесії Верховної Ради Української ССР, яка, починаючи від 15-го травня, обговорює важливі проблеми республіки. Треба підкреслити, що Верховна Рада УССР нового скликання включає також 130 депутатів від Демократичного Бльоку, які в більшості ставили питання після виступу М. Тачер.

В загальному депутати Верховної Ради, комуністи і некомуністи, прихильно і щиро вітали прем'єр-міністра Великобританії. Некомуністи зумисно підкреслювали її антикомуністичну поставу тепер і під час владування у Вашінґтоні президента Роналда Реґена, який у першій сесії своєї каденції вів здекляровано антикомуністичну і антиімерпіялістичну політику, називаючи СССР „імперією зла". М. Тачер, як багато інших західніх політиків, захоплюється тепер політикою М. Ґорбачова і його демократизацією та перебудовою, у висліді чого, на її думку, наступили великі переміни на Сході Европи. Зрешою по цій самій лінії йдуть сьогодні наслідник Р. Реґена, президент Дж. Буш, канцлер Західньої Німеччи-

(Закінчення на стор. 3)

„Клянемося йти під цим прапором до повної незалежности України!"

Джерзі Ситі, Н. Дж. (М. О.). — Як повідомляє „Радянське Слово", у перших днях квітня відбулася перша сесія дрогобицької міської ради. Денний порядок нарад і загалом ціла програма з приводу цієї події стала особливим національним святом. І не дивно, бо із 100 депутатів ради 86 були обраними вперше, серед яких напевно не було „старших братів із застійних часів".

На одному з перших місць поставлено справу національної символіки на території дрогобицької Міської ради. Сесія одноголосно затверджує статут, згідно з яким український національний синьо-жовтий прапор постійно майорітиме над будинком Міської ради, а в час сесії — над будинком, де вона працює. У залю урочисто вносять прапор, присутні встають і співають „Ще не вмерла Україна". Наступає перерва і депутати виходять на центральну площу. Їм назустріч іде кількатисячна громада та вітає їх оплесками і вигуками „Слава".

Хор Т-ва ім. Т. Шевченка „Відродження" виконує ряд патріотичних пісень. У місті теплий весняний день 2-го квітня. На ратуші годинник вибиває 12-ту годину. Із церкви св. Трійці виходить з хоругвами процесія, очолена двома священиками. Присутні проказують молитву „Отче наш". Отець Гринчишин освячує св. водою полотнище прапора, що майорітиме над ратушею. О. Гринчишин закликає: „Працюйте на благо нашої України для Бога і людей!" Відомий письменник і народний депутат України від дрогобицької округи Роман Іваничук промовляє: „Сьогодні під цим прапором ми усвідомлюємо себе народом, який жив і житиме на цій землі. Поклянімося над цим прапором іти у вічність єдиним народом!"

Прапороносці стають навколішки, а народні депутати цілують прапор, вклоняючись йому. Люди співають „Боже, нам єдність подай" і плачуть від радости.

Голова народних депутатів М.Глубіш закінчує урочистість освячення прапора словами: „Ми сьогодні клянемося іти під цим прапором до повної незалежности України". Прапороносці спрямовують свої кроки до ратуші. Коли на ратуші замаяв український прапор, сесія відновила свої наради.

Чи українська школа не є для українців?

Джері Ситі, Н. Дж. (О. Кузьмович). — Справді таке питання видається парадоксальним, але його поставили зовсім ясно молоді гості у редакції „Свободи" із Академії при українській католицькій церкві св. Юра в Ню Йорку. Вони, а конкретно Галя Кузишин, Іван Макар, Лариса Бабурка і Соня Вермірез — це цьогорічні випускники Академії св. Юра, які покидають свою школу з важким серцем, бо її майбутнє не представляється добре. Від них та їхньої учительки літератури Соні Шереґ ми довідалися, що тепер у Академії навчається всього 110 учнів, але не всі вони українці, багато серед них не-українців.

Молоді гості у „Свободі" (сидять зліва): Г. Кузишин і Л. Бабурка; (стоять, зліва): С. Вермірез, С. Шереґ, І.Макар

Саме цей сумний факт турбує цьогорічних випускників, серед яких все ж таки на 33 учнів було 11 українців. Але, як вони інформують, вже в 12-ій клясі є лише їх четверо, в 11-ій — семеро, а в 10-ій лише двоє.

Коли ми у щирій розмові з нашими молодими, але як поважними, гостями застановляємося над тим, то нам усім важко це пояснити. Бо, як довідуємося, Академія св. Юра має дуже добру репутацію серед шкіл Ню Йорку. Наприклад, із 33 цьогорічних абсольвентів, лише троє не йдуть на вищі студії, а всі інші прийняті до добрих університетів. Вони теж в останньому році брали такі курси, що їх зараховують їм як кредити в університетах. Академія св. Юра відома також з того, що вона в порівнянні з багатьма нюйоркськими школами є безпечніша, немає в ній торгівлі наркотиками, як також немає взагалі злочинності. Все це притягає неукраїнців, але з невідомих ближче причин не притягає українців. У Академії навчається тепер багато з тих, що недавно приїхали з Польщі чи з інших країн Східньої Европи і вони без вагання приймають передумову, що щоденно є одна година української мови.
Крім навчання української мови в Академії є також еспанська або французька мови.

Наші гості розповідають про різні корисні прикмети своєї школи. Про поїздки до Европи (вони цього року були в Парижі і Лондоні), про курси музики, мистецтва і про свій дуже активний Український Клюб, який існує вже від 1986 року. Розповідаючи про цей клюб вони відразу вияснюють, що це може парадокс в українській школі, але цей клюб постав, коли до школи прийшла велика кількість неукраїнців і він відіграє тепер особливу ролю, бо пригадує українським студентам цілий час хто вони і яке їхнє завдання в цій школі.

Подивляємо ентузіязм, з яким ці активісти та їхня учителька відносяться до своєї школи, та як сильно затривожені вони її майбутнім.

Саме ця журба спонукала їх до відвідин у нашій редакції, з надією, що може їх розповідь викличе застанову українських батьків Ню

(Закінчення на стор. 3)

КОНЦЕРТ В БРИДЖПОРТІ

Бриджпорт, Конн. — Тут в суботу, 16-го червня, в українській православній церкві Святої Троїці, 99 Йорк вул. відбудеться концерт солістів з Київської опери . Початок концерту о год. 3-ій по полудні. Дохід з концерту призначений на Фонд Допомоги Україні та жертвам Чорнобиля.

МОСКВА ПОГОДИЛАСЯ ЧАСТКОВО ЗНЯТИ БЛЬОКАДУ З ЛИТВИ

Москва. — Голова Ради Міністрів Литовської республіки Казиміра Прунскієне повідомила, що Кремль погодився частково відновити доставу нафти, природного ґазу та іншої сировини Литві, яка протягом останніх двох місяців зазнавала совєтської економічної бльокади. „Нема ніяких сумнівів, що бльокада буде припинена, — заявила Прунскієне кореспондентові ТАСС після зустрічі з головою Ради міністрів СССР Ніколаєм Рижковим. — Про це було сказано цілком ясно".

За словами Прунскієне, вона домовилася з Рижковим про відновлення достави ґазу і сировини на деякі підприємства Литви, а совєтський уряд обіцяв розглянути справу про відновлення достави пального для потреб литовського сільського господарства. ТАСС цитує слова Рижкова про те, що зустріч з Прунскієне стала „початком конкретного діялогу про майбутні переговори".

У вівторок, 12-го червня, у Москві відбулося засідання Ради федерації, в яку входять голови Верховних Рад всіх 15 союзних республік. На засіданні були присутні також президенти трьох прибалтійських республік і новий голова Верховної Ради Російської федерації Борис Єльцин.

У Прибалтиці вважають, що раптова готовість Ґорбачова до компромісу з Литвою, Латвією і Естонією, а також його згода зустрітися з їх президентами можна пояснити вибранням Бориса Єльцина головою Верховної Ради РСФСР і його негайними кроками у справі встановлення економічних і політичних контактів з прибалтійськими республіками. „Можливо, допоміг і тиск Заходу під час вашінґтонської зустрічі на вершинах, — сказав естонський депутат Ігор Ґрязін, — але вирішальним фактором безумовно була перемога демократичних сил в Російській федерації. Ґорбачов вперше показав справжнє бажання розв'язати прибалтійську проблему. Реальна незалежність Прибалтики можлива лише в тому випадку, якщо ми будемо по-сусідству з демократичною Росією. Нестабільність і економічно відстала Росія буде загрозою для наших трьох маленьких республік".

Як пише московський кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" Билл Келлер, з кожним днем стає все очевидніше, що економічне ембарґо приносить Ґорбачову більше шкоди, ніж Литві. Якщо бльокада постійно ставить совєтського президента в незручне становище на Заході, то литовці переживають її спокійно, завдяки чорному ринкові і почуттю гумору.

У переговорах з трьома президентами прибалтійських республік, Ґорбачов пішов на компроміс, відмовившись від вимоги, щоб перед початком переговорів Литва, Латвія і Естонія анулювали прийняті деклярації незалежности.

У СВІТІ

ПРЕЗИДЕНТ СССР МІХАЇЛ Ґорбачов у вівторок, 12-го червня, усунув одну з головних передумов щодо об'єднання Німеччин. Він вперше погодився на те, що війська Західньої Німеччини можуть залишитися у Північно-Атлантійському Оборонному Союзі (НАТО) без подібної вимоги для військ Східньої Німеччини у Варшавському Пакті. Свою пропозицію М. Ґорбачов подав до загального відома під час свого звітування перед совєтським парляментом про свої розмови з президентом Джорджем Бушем у Вашінґтоні. Він також запропонував щоби Східня Німеччина затримала досить неясно означене „членство-пов'язання" в організації Варшавського Пакту, а також, щоби об'єднана Німеччина „виповнила всі зобов'язання" успадковані від обидвох Німеччин.

ВЖЕ ДОВШУ ХВИЛЮ напружені відносини Південної Африки з Оргаізацією Об'єднаних Націй починають поліпшуватися, зокрема після того, як до Південної Африки виїхала комісія, вислана туди генеральним секретарем ООН Гавіє Перез де Куеяром, щоби перевірити зміни введені президентом Ф.В. де Клерком щодо скасування апартеїду. На прибуття цієї комісії та її перебування до 20-го червня погодився президент Ф.В. де Клерк всупереч деяким членам його кабінету, а зокрема неґативного наставлення до справи відвідин цієї комісії зі сторони його міністра закордонних справ Рольфа Ф. Боти.

НОВООБРАНИЙ ПАТРІЯРХ Алєксей II Російської Православної Церкви дав виклик урядові СССР, щоб останній, як доказ свого наставлення до демократизації, дав дозвіл на навчання релігії в школах замість атеїзму. Патріярх Алєксей II цією своєю вимогою виказав куди більшу незалежність, як будь-хто з його попередників, коли, крім того, на своїй першій пресовій конференції публічно критикував уряд СССР за те, що зволікає з полагодженням закону про відокремлення Церкви і держави.

ПЕРШЕ ЧВЕРТЬРІЧЧЯ цього року позначилося послідовним відродженням туризму в Китаї, що був дуже підупав після протиурядових демонстрацій минулого червня. Згідно зі статистикою Адміністрації крайового туризму, в перших трьох місяцях Китай Відвідало 6.46 міл. туристів, а це становить 90 відсотків числа туристів як у той самий час минулого року. Перший квартал року, як правило, не є сезоном туризму, отже сподіються зросту в другій половині року. Одначе статистика АКТ також виказує, що більшість туристів це закордонні китайці та тайванці, бо від січня до березня тільки 310,000 іноземних туристів відвідали Китай, а це на 23 відсотки менше, як в той самий час минулого року.

ПІСЛЯ ЗАСІДАННЯ нуклеарної плянувальної групи Північно-Атлантійського Оборонного Союзу (НАТО), що відбулося в Кананаскіс у Канаді, еспанський міністер оборони Нарціско Серра заявив, що його країна буде виступати проти об'єднаної та невтральної Німеччини. Н. Серра передав також прохання своєї країни про те, щоби об'єднана Німеччина стала членом НАТО та настоював на тому, що це зовсім не загрожуватиме безпеці Совєтського Союзу.

ЗГІДНО З ПОВІДОМЛЕННЯМ Ассошіейтед Пресс, 11-го червня в Донбасі на шахті ім. Засядька стався вибух, в результаті якого загинуло п'ять шахтарів, а ще 11 тяжко поранені, з них двоє перебувають у безнадійному стані, а решта дев'ять страждають від газового отруєння. Про ці події повідомив голова місцевого шахтарського комітету В.Вентежа.

В РУМУНІЇ ВІДБУВАЮТЬСЯ АНТИКОМУНІСТИЧНІ ДЕМОНСТРАЦІЇ

Букарешт, Румунія. — Частина столиці Румунії Букарешт 13-го червня знову перетворилася на побоїще. Коло міністерства внутрішніх справ і румунської державної служби безпеки відбулась одна з найбільших антикомуністичних демонстрацій від часу осунення і вбивства колишнього сталініста і президента та першого секретаря місцевої Комуністичної партії Ніколае Чаушеску. Горіли автомобілі і автобуси, камені летіли у вікна урядових будинків, молоді антикомуністи палили публічно комуністичні прапори, а транспаранти вказували на виразну ціль демонстрантів, які хочуть раз і назавжди покінчити з комунізмом і його звеличниками, які, приховавши своє минуле, далі залишилися при владі.

Очевидно, румунські каґебісти спочатку стосували обережну тактику поборювання демонстрацій, але коли демонстранти почали наближатись до міністерства внутрішніх справ і в сусідстві почали горіти два будинки, комуністичні керівники, маючи в цьому велику практику з минулого, викликали військо для здавлення протесту. Військовики спочатку стріляли в повітря, але коли демонстранти спалили будинок головної квартири міліції і намагалися захопити телевізійну і радіостанції, військо відкрило вогонь по демонстрантах, вбивши на місці чотирьох молодих антикомуністів. Поранених, як повідомляють західні пресові аґентства, є дуже багато і, щоб закрити новий злочин комуністичні лідери наказали частину поранених перевозити до шпиталів на провінцію гелікоптерами.

Згідно з інформацією аґентства Ассошіейтед Пресс демонстрації, не зважаючи на втручання війська і спеціяльних частин державної служби безпеки, тривали вночі з 13-го на 14-го червня, а число учасників демонстрації збільшилося, але також збільшились військові частини, а танкові та панцерні відділи почали займати ключеві позиції в місті, побоюючись мабуть поширення заворушень поза Будапешт.

Новообраний президент Румунії Йон Ілієску обвинуватив „екстремістичні елементи" за органзацію „ненависницької демонстрації" якою могла б, мовляв, „похвалитися колишня фашистівська залізна ґвардія". Він натякав на ті політичні сили, які під час Другої світової війни підтримували нацистів. Виступ Ілієску, кажуть закордонні спостерігачі, може стати новою іскрою спалаху румунського народу проти комуністичної партократії, яка, змінивши дещо тактику, продовжує стосувати утиски проти своїх противників і не допускає до поширення демократичних прав, як це сталося в Мадярщині, Польщі, Чехо-Словаччині і навіть у Східній Німеччині.

Виступ румунської міліції, спеціяльних частин державної служби безпеки і війська проти демонстрантів, нагадували старі „добрі" часи владування Чаушеску і нічим не вказували, що Румунія пішла правильним шляхом перебудови і демократизації, яким пішли інші сателітні країни.

У Вашінґтоні, речники Державного департаменту засудили вжиття військової сили і гостру амуніцію проти демонстрантів. У заяві говориться, що „акт насильства румунського уряду може спричинитися до нового кровопролиття".

В АМЕРИЦІ

ВПЕРШЕ В ІСТОРІЇ ЗСА ТА Східньої Німеччини відбулася зустріч лідерів цих двох країн. Прем'єр-міністер НДР Льотар де Мезієр зустрівся з президентом Джорджем Бушем, щоб обговорити питання пов'язані з майбутнім об'єднанням двох Німеччин. Як вже повідомлялось, економічне об'єднання Західньої та Східньої Німеччин та введення одної західньонімецької валюти відбудеться через три тижні. Головним питанням розмов було наболіле питання участи об'єднаної Німеччини в НАТО, що категорично заперечує совєтський президент М. Ґорбачов. Президент Джордж Буш продовжує настоювати на пропозиції канцлера Гельмута Коля, тобто на необхідности участи Німеччини в НАТО для підтримки існуючої стабільности та балянсу сил, безпеки та співробітництва в Европі. Льотар де Мезієр займає досить невиразне становище щодо цієї проблеми, вважаючи, що в цьому питанні слід враховувати інтереси східніх сусідів Німеччини, в першу чергу СССР, Польщі та ЧСФР. Під час своєї візити до Вашінґтону прем'єр-міністер НДР відвідав Джорджтавнський університет та зустрівся з Лі Гемилтоном та іншими конґресменами, членами Комісії Палати Репрезентантів в справах закордонної політики.

СЕНАТСЬКА КОМІСІЯ етики почала переслухання справи сенатора Дейва Дюренберґа, якого звинувачуються у зловживанні становищем та у фінансових махінаціях. Спеціяльний дорадник комісії, яка почала публічні переслухання діяльности своїх членів майже 10 років тому, Роберт Беннетт приводив один приклад за другим, доказуючи свідоме порушення Д. Дюренберґом правил Сенату для своєї власної користи та наживи. Обвинувачений не відчуває жодної вини за собою, проголосивши, що він діяв у найкращих наміреннях.

В СЕНАТІ ЗНОВУ почалась боротьба в питанні внесення поправки до Конституції про пошану до символу нації — американського прапора. У вівторок, 12-го червня, президент Дж. Буш звернувся до Коґресу з проханням прийняти поправку до Конституції до 4-го липня, загальнокрайового свята. „Закон про охорону прапора — це не є справа демократів або республіканців, навіть не лібералів чи консерватистів, це — американська справа", — сказав Президент.

МАТЕРІЯЛИ ДО АЛЬМАНАХУ

Редакція „Свободи" прийматиме матеріяли до Альманаха на 1991 рік до 15 серпня 1990 року. В наступному році припадають такі роковини, як 120-річчя з дня народження Лесі Українки, 120-річчя з дня народження Василя Стефаника, 170-річчя з дня народження Маркіяна Шашкевича, 100-ліття з дня народження Євгена Коновальця і, вкінці, сумне п'ятиліття катастрофи в Чорнобилі. Статті можуть бути писані українською або англійською мовами. — Ред.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200
Бюро УНС у Вашінгтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Суверенність Росії чи нова форма федерації?

У п'ятницю минулого тижня 8-го червня 1990 року, парлямент Російської Федеративної ССР прийняв 544-ма голосами проти 271 загальну і ще необов'язуючу резолюцію, що він має право вето на всі постанови верховної влади СССР, які покриваються з інтересами РФССР. „Ню Йорк Таймс" з 9-го червня ц.р., який приніс про це широке звідомлення з Москви, пригадує, що подібне рішення прийняла два роки тому Естонія, найменша з трьох прибалтійських країн, яка перша розпочала боротьбу за привернення тим республікам їхньої пограбованої у 1940 році суверенности. Міхаїл Ґорбачов тоді проголосив цю естонську резолюцію „нелеґальною" і поруч із погрозами репресій — „уневажнив" її. Але це була перша познака змагу до проголошення своєї державної самостійности і тому ця резолюція РФССР звернула увагу, як можливість боротьби за суверенність цієї найбільшої території і населенням та найбагатшої складової частини Совєтського Союзу. Резолюція ще неважна, бо вимагає двох третин голосів членів парляменту, чого вона не осягнула. За прецедентом із вибором Бориса Єльцина на президента РФССР, можуть ще відбутися дальші голосування, — Ґорбачов певний, що ортодоксійних комуністів і льояльних йому партійців буде стільки, що вони не допустять до перемоги московських „сепаратистів". Але зараз же заповів, що він признає потребу поширення автономних прав РФССР і що приступає до виготовлення нової системи, яка пішла б по лінії вимоги Єльцина, а саме децентралізації влади, яка була табу за царату і за большевизму від часів Леніна.

Право вето Російської ФССР не зродилося з ідейних самостійницьких аспірацій, як це було в Естонії, а на ґрунті суто-економічних інтересів. У цій же резолюції парляменту РФССР кажеться виразно, що ця Республіка, себто корінна Росія, застерігає собі право власности до всіх хліборобських і промислових продуктів, виготовлюваних на її території, і противиться, щоб ці її продукти продавати іншим республікам чи експортувати за кордоном із грішми до каси СССР. Зокрема і в першій мірі йдеться про речовини і метали на території СФССР. На цьому ґрунті може прийти до зудару з Ґорбачовим, як теж на ґрунті задуманих реформ, що мають оздоровити хвору економіку. Єльцин рішуче запротестував був проти проголошення, що ціни на хліб втроє подорожіють, як перший ступінь до переходу з контрольованої державою господарки на вільний ринок. Цей виступ Єльцина зробив його в очах прилюдної опінії росіян героєм і він став лідером табору, який домагається децентралізації влади в ділянці політичній та шанування життєвих інтересів громадян у ділянці господарській.

У „Ню Йорк Таймсі" з минулої неділі 10-го червня ц. р. пригадується, що коли проголошено цей нещасний проєкт економічної санації, автором якого був прем'єр СССР Ніколай Рижков, то запротестували також керівні власті України і Білорусії. „Ню Йорк Таймс" наводить обширно новий господарський плян Ніколая Петракова, буцімто найрішучішого прихильника ліквідації партійно-державного монополю на продукцію і розподіл та переходу на вільний ринок з приватною власністю і суперництвом. Петраков кепкує собі з проєкту Рижкова піддати під всенародний референдум справу дальших реформ. Він правильно стверджує, що коли запитати людей, чи вони згідні на трикратно вищі ціни на харчі — то всі люди у світі скажуть „ні". А коли спитати їх, чи вони згідні на зміну системи з контрольованої на вільну — то ніхто не знатиме, що воно таке.

Ці всі пляни і, суперечки довкола них, ускладнення у зв'язку із зростом незалежницьких амбіції корінної Росії, поруч із заворушенням у Киргизії, які принесли вже кого 100 людських жертв, це образ повного хаосу. Нас найбільше цікавить, як Ґорбачов уявляє собі таку децентралізацію влади, яка задовольнила би амбіції росіян та бодай частинно і тимчасово заспокоїла би вимоги політичної, релігійної та культурно-економічної свободи поневолених народів, в першу міру України. Ґорбачов, мабуть, найбільше боїться такого зриву України, як він проявився на Литві і тому там тепер гостріший режим, частіші безправства поліції, більші обмеження. Як воно буде погоджуватися з „децентралізацією влади" і перетворенням СССР на дійсну, а не фіктивну і замасковану федерацію чи конфедерацію — побачимо вже невдовзі.

Юрій Шухевич

„ПРОЗРІЙТЕ, ЛЮДИ!"

(Передруковуємо з газети „Молода Галичина" інтерв'ю п.з. „Прозрійте люди!" — Миколи Савельєва, студента факультеру журналістики Львівського державного університету з Юрієм Шухевичом, довголітнім в'язнем совєтських тюрем і таборів, сином Романа Шухевича (псевдо Тарас Чупринка), голови проводу ОУН та головного командира УПА. Звільнений Р. Шухевич повернувся на Україну в 1989 році. Редакція цієї газети, проте, зазначає, що залишає за собою право „мати свою думку, яка не в усьому співпадає з висловленими у ньому оцінками". — Ред.)

— Юрію Романовичу, наскільки я розумію, шлях у політику у Вашій родині розпочався не з Романа Шухевича, Вашого батька!

— Ну, якщо ви уже взялись за мою рідню, то почати, напевно, потрібно з мого прадіда Володимира Шухевича, який був дуже відомим етнографом (дослідження „Гуцульщина"). Мій дід Йосип Шухевич по закінчені Львівського університету (ще він навчався й у Відні) працював суддею. Під час УНР (Української Народної Республіки) був повітовим комісаром. Його брат Степан — січовий стрілець. Написав чудову книгу спогадів. Тато мій Шухевич Роман (псевдо Р. Лозовський — Тарас Чупринка — Тур) був одним із діячів національновизвольного руху на Україні. Загинув від рук чекістів.

— А Ви! Як склалася Ваша доля!

— Мене з сестрою спровадили в дитячий будинок. Спочатку в Чорнобиль, а потім ми опинилися у Сталіно (тепер Донецьк). Було це „переселення" у 1945 році, за п'ять літ до смерти батька. Нашу маму, Наталю Романівну, судили і „дали" їй за зв'язок з бандерівцями 10 років таборів. Відбувала вона покарання Мордовії, де згодом опинився і я. Сьогодні мама має 80 років, живе у Львові разом із сестрою.

У 1947 році з дитячого будинку я втік. Пробрався на Львівщину. Через підпілля встановив зв'язок з батьком. У 1948 році поїхав за сестричкою Марією в Сталіно. Спіймали. Теж судили за „зв'язок". Вирок — 10 років таборів.

У 1950 році в селі Білогорща застрелили мого тата. П'ятдесят шостий став для мене роком короткого перепочинку — мене тимчасово виспустили з Володимирської в'язниці, але за протестом генерального прокурора СССР Руденка знову кинули туди ж. Прийшов довгожданий 1958 рік, в якому мене... не випустили. Як це? Та дуже просто — знайшли двох провокаторів, зфабрикували нову справу і вже за „антисоветскую пропаганду" накинули ще 10 літ. Відбував я ці важкі 10 років у мордовських таборах. В шістдесят восьмому нарешті випустили, та з одним „але"... Мені було заборонено п'ять років проживати на Україні. Довелось оселитись у Кабардино-Балкарії, в місті Нальчику. Тут мене й застало нове ув'язнення. Сталося ось що: дружина відомого правозахисника Святослава Караванського, Ніна Караванська, вирішила пересидіти важкі часи далі від рідної Одеси і приїхала, до мене в Нальчик. Але і тут КҐБ не забув про неї, навідались дужі хлопці, зробили трус, а знайшли... мою статтю „Роздуми вголос". Саме за ці „Роздуми" я і отримав ще 10 літ. Мене було визнано особливо небезпечним рецидивістом. Ніні ж присудили „лише" чотири роки ув'язнення. По винен сказати, що саме у 1972 році на Україні були заарештовані і Калинці, і Шабатура, і Чорновіл, і Гель та інші. Як бачите, арешти відбувалися усюди.

Коли знову „сів", то написав ще один матеріял суто правозахисного характеру (на щастя, його мені вдалося переправити на волю). І знову фортуна від мене відвернулась — під час обшуку одну копію цієї статті в мене вилучили. Результат? Результат закономірний: знову суд. Один рік, що я уже відсидів, не зараховують, „садять" знову на десять і, „на всяк випадок", табір замінюють в'язницею. Знову Володимирська тюрма. Тримали нас там до 1978 року, а потім, очевидно, звільняючи „золоте кільце Росії" перед Олімпіядою від небажаних гостей, усіх перевезли в Чистополь (Татарія), де ми ударно плели сітки для овочів. Саме в Чистополі у 1981 році я і втратив зір (відшарування сітківки ока).

— Очевидно, після цього Вас одразу випустили, адже Ви вже нічого не могли робити!

— Випустили?! Якби не так! Системі не потрібно було, щоб я робив. Вона потребувала тільки того, аби я сидів. Так що сидіти довелось ще аж до березня 1983 року. Потім ще п'ять літ заслання в Томську, в будинку-інтернаті для інвалідів. Повернувся я на Україну вже у 1989 році.

— Юрію Романовичу, Ви 1933 року народження, і якщо порахувати усі Ваші роки ув'язнення і заслання, то виходить, що на волі довелось Вам бути дуже мало (тільки тюрем і таборів я нарахував більше як на 30 літ. — С.М.). Підірвано здоров'я. І нормальне людське життя, так би мовити, обійшло Вас стороною. Не жалкуєте!

— Жалкую? Ні, не жалкую, хоча табори, як Ви самі розумієте, річ не з приємних. Але я думаю, такого життєвого досвіду не здобудеш ні в одному вузі світу. За ґратами бачив багатьох мужніх і, головне, чесних людей, які теж, вважаю, не зречуться всього того, що випало на їхню долю. Близько був знайомий із видатним правозахисником — публіцистом Валентином Морозом, іншими діячами дисидентського руху. Ніхто з них не озлобився, хоча, напевно, є за що. Всіх їх маю за достойних, порядних людей.

— Між іншим про дисидентів. Партія заявляє, що

(Закінчення на стор. 4)

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

О. Денисенко

Картини, яких подивляти

Перебуваючи на відвідинах своєї рідні в Торонто не міг я обминути свого знайомого маляра Павла Лопату та його домашню ґалерію і студіо. Про деякі картини П. Лопати хочу висловити свої думки і познайомити широку громаду з його образотворчим мистецтвом. Праці Лопати переповнені або заповнені силою образів-метафор, алегорій і символів. Для наявного зображення понять, він розгортає багатоплянові сцени, синтезуючи в одній композиції такі жанри образотворчого мистецтва, як портрет, (власний, своєї дружини і сина) пейзаж, іконографію.

Специфічно в картині „Інспірація" мистець підкреслює органічність зв'язків родини, представниками якої зображені сам художник, його дружина і єдиний син, тобто їх троє-символічно „трійця". Таким чином автор образу трактує сім'ю, як одне ціле, як вираження вічної нероздільности і як символ ідеальної доброти. Цвіт маку на першому пляні символізує прекрасне уособлення та існування міжродинних добрих зв'язків і відносин та до гармонійного співжиття під впливом релігійних вірувань, в які вірить сам художник. Картина в цілості досконало скомпонована з добре вирішеною перспективою і простором та продумано розставленими змістовними акцентами. Головний образ-руки, промовисті з-поміж усіх деталів. Вони домінують і ведуть око глядача шукати супровідні подробиці. Море — живе, дихає свіжістю й чистотою, над яким літають білі три чайки. В задньому пляні видніють скелясті, гори, на яких збудовано Софійський собор. Частинно на тлі гір і будов святині бачимо намальований образ в рамках, в якому зображено матір з дитиною. Ця картина в цілості несе в собі реалістичні відображення в емоційній сфері сюрреалістично-символічних стилів. Такі притаманні якості доповнені ще й технікою, м'якістю виконання і перехід із світлих через середні до темніших тонів гармонійний кольорів. П. Лопата малював картину за власним прецизійно виконаним рисунком, розкривши вміння передавати тонесенькими лініями олівця світлотіньову гру. Перехресним штрихуванням відтворює природні властивості зображених предметів. Це один з вершинних творів у посьогоднішній доробок маляра, який ще надто в молодому віці. Сподіваємось від нього ще багато досягнень та сюрпризів.

Твори П. Лопати можна пізнати не тільки після його почерку в загальному окреслені форми предмету і в штрихуваній кольоровій техніці яєчної темпери, але передусім повторенням тих самим предметів, при більше або менш значних змінах. Як і інші художники, він має улюблені засоби, деталі предметів, які не вважає помилкою їх повторювати. Найкраще поле для пошуків нових асоціяцій між предметами, Лопата бачить у релігійних символах, які стали його засобами мистецького вислову. Такі матеріяльні предмети взяті з природи, як свічка, паска, хліб, яйце-писанка, цвіт, вилка, ложка, стіл і руки, П. Лопата перетворює їх на символи, вживані і між собою взаємно пов'язані з його цікавими образними уявами і передані на полотно. Він створює композиції, де згаданий зображувальний засіб предметів стає першорядним, а іноді в іншій картині, другорядний. Вони займають все більше і більше місця, несучи у собі основну зображуючу функцію, бо на них часто будується сюжетна фабула твору. Такі символи сам художник підносить дуже високою ціною їхнього значення.

Це даний мистцем матеріял глядачеві для його роздумів і порівнянь між символічним і реальним. Така творча фантазія з відповідними атрибутами не навіває відчуття тісноти, нагромаджености або занудження, бо кожний з них має своє місце і не закриває іншого. Вся конструкція у багатьох картинах Лопати, пройнята рухом, очевидність якого починається знизу, поступовим збільшенням і завершенням вважається горішня частина. За значенням до таких картин належать: „Народження ікони", „Чистилище І і ІІ", „Під Твою Покров" та інші. Такі картини мають в собі кульмінаційні пункти і точки зору, сповнюючи при цьому врочистість композиційної дії. Мистець будує образи в дещо деформаційній формі з невеликим порушенням природного вигляду зумовлене бажанням створити гармонізований лад. У розташуванні предметної аранжовки виразно бачимо симетричність, де в центрі уваги звичайно є портрети або постаті а побіч них менші і легші. Інакше кажучи, фіґуративність і динамізм підкреслені сим-

(Закінчення на стор. 4)

Центр політичного життя в СССР все більше і більше переноситься з Москви на місця. Народний Рух України, очолюваний Іваном Драчем, будить народ. Роботи вдома стає більше, ніж у Москві, і Яворівський висуває свою кандидатуру в парлямент України. Перед виборами в інтерв'ю для преси Яворівський вимагає негайної відставки всього сьогоднішнього уряду, всього апарату згори донизу.

Раїса Галешко

ІМ'Я ЯВОРІВСЬКОГО

ІІ.

У застійному і наскрізь гнилому уряді України з'явився свіжий струмінь, може у відсотковому відношенні не великий, але це той струмочок, з якого починається повноводна ріка. Демократична меншість яскраво продемонструвала свою силу нинішнього травня і червня на сесії після обрання голови президії Верховної Ради України, давши зрозуміти партійній верхівці, що настає кінець її пануванню, що народ за Рухом і новою Українською демократичною Партією.

У числі провідних борців Яворівський першим подав заяву про розрив з Комуністичною партією. Йому дорікали в протиріччі, пригадавши, що раніше він не збирався виходити з КПСС, а заявляв, що залишитися в партії тепер складніше, ніж вийти з неї. На це він відповів, що події у СССР і проголошена Комуністичною партією перебудова не підтвердили спроможности Компартії вивести країну з кризи, навпаки, ще більше загострили її. Наголосив, що змінити думку, це не значить змінити свої корінні принципи приналежности до боротьби за кращу долю свого народу. Але методи боротьби, як правило, диктує час. Якщо скомпромітована Комуністична партія не очолює перебудову, а гальмує її, значить мусить народитися нова партія. Але варто було лише керівникам Руху заговорити про можливість іншої партії, як комуністи поставили їх поза своєю партією. Отже, розрив рухівців з комуністами був обумовлений не зміною їхніх погляд дів, а зміною політичних обставин.

Коли Москва оголосила бльокаду Литві, Яворівський в числі інших демократичних депутатів України підписав заяву про підтримку литовців у їхній боротьбі за незалежність. Він був організатором і, ясна річ, палким промовцем на мітинґу підтримки Литви в Києві, який влада всіляко намагалася заборонити. НРУ підтримує братські контакти з Литвою, допомагає бензиною та іншим, литовці ж в свою чергу цього літа приймають у себе на оздоровлення 5,000 „чорнобильських" дітей України.

Ділянка постійної турботи Яворівського — Чорнобиль. Це його незагойна рана. Відразу після аварії він поїхав у Чорнобиль і два місяці не виходив із зони. А тоді залопом, не розмагнічуючись від емоцій, написав художній роман „Марія з полином у кінці століття". В ньому з публіцистичною ґротескністю зобразив розпусту і деґрадацію керівної верхівки Чорнобиля, а через неї загнивання всього совєтського суспільства, що неминуче веде до катастрофи. Коли горів реактор і на голови людей сипалися радіоактивні елементи, а преса за вказівкою згори заспокоювала, що все так добре, краще, ніж до аварії, Яворівський був одним з тих небагатьох публіцистів, хто буквально кричав про небезпеку.

Сьогодні ніхто в цілому Совєтському Союзі не веде з такою послідовністю і впертістю боротьбу за допомогу жертвам Чорнобиля, як це робить Яворівський. Він зумів підняти західний світ, щоб полегшити долю тих, хто хворіє і вмирає внаслідок злочинного імперського свавілля. Не московський уряд, і тим більше не український закликає народи допомогти Україні, а рухівці, і в їх числі В. Яворівський. Із своїх поїздок до Австралії і З'єднаних Стейтів Америки він повертався не тільки з договорами і плянами про допомогу. Весь його гонорар за напружені, понад людські можливості виступи за кордоном ішли аж ніяк не у швайцарські банки, як це робили деякі совєтські політики і їхні чада. Услід за Яворівським на Україні прибували ліки, вітаміни, навіть одяг і дитячі іграшки. Після його відвідин діяспора створювала спеціяльні фонди, товариства, організації для допомоги жертвам Чорнобиля.

Друга поїздка Яворівського до ЗСА, вже разом із заступником голови Ради Міністрів УССР Константином Масиком, була ще більш плідною. Генеральний секретар ООН Перез де Куеяр взявся особисто координувати допомогу українському народові; а Конґрес ЗСА має намір створити „чорнобильське" лоббі. Після розмови з Яворівським мільярдер із Савдійської Арабії Кашоґґі запропонував як подарунок побудувати за свої гроші два великі заводи, що вироблятимуть чисте харчування для дітей. Йшлося також про створення королями бизнесу спеціяльного фонду допомоги потерпілим.

8-го червня Яворівський приїхав до Канади на запрошення Товариства Прихильників Руху. Як завжди, це буде не парадна візита, а напружена праця на з'єднання всіх здорових сил для допомоги страдженній Україні. У кожній своїй промові він просить у Бога для України сил, щоб вистояти і перемогти. „Боже, врятуй Україну", такими словами, до речі, сьогодні багато політичних і громадських діячів в Україні розпочинають або закінчують свої виступи.

Ім'я Яворівського... Для світу воно покищо мало відоме. Але мало відомим було й ім'я Ґорбачова, коли він у 1983 році приїздив до Канади. Невідомим було ім'я музиканта Ляндсберґіса, нині першого народного президента Литви. Сьогодні також на устах у світу ім'я другого демократичного президента в СССР, Єльцина, що виступає за суверенітет Росії. Ім'я Яворівського — третє?..

Дописи з життя громад, установ, організацій, інституцій чи осіб, включно з посмертними згадками-некрологами, мають бути не довші за три сторінки машинопису, писані через два інтервали на друкарській машинці і лише на одному боці листка паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великих відступів поміж рядками і писати розбірливо (дехто розуміє цю вимогу як писання великими літерами, насправді літери мають бути малі, але великі проміжки поміж рядками, щоб було де поправити речення, якщо зайде потреба). Дописи слід надсилати до редакції до десяти днів після описаної події. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи і правити мову. Просимо дописувачів подавати повні імена і прізвища у своїх матеріялах, не скорочуючи їх. У випадку англійських назв чи прізвищ слід подати їх і по-англійському і по-українському. — *Редакція.*

Остап Тарнавський

СЛОВО ПРО „СЛОВО"

ІІІ.

Шлемкевич — вчений з філософічною підготовою розумів розвій культури, в тому літератури і мистецтва, у правильному функціонуванні духової культури народу. Він виходив із заложення, що функцією духової культури є установити порядок у первісному духовому хаосі, упорядкувати природне буяння. Для свідомости людини найважливіші є дві ділянки духової культури: ідеологічно-світоглядова, яка установляє порядок ідей-мислей, і мистецька, яка визначує сферу почувань людини. Ідеологія-світогляд має тенденцію ясности і виразности понять і змагає до наукової ясности і певности. Мистецтво прагне безпосередньої життєвої близькости. Криза культури приходить внаслідок переплутання тенденцій отих двох ділянок духової культури. Коли ідеологія відходить від ясности й виразности, вона стає засобом емоціонального діяння, зворушення, значить переходить в аґітку. Література — коли відходить від близькости життя, від безпосередньости — стає віршованою ідеологією. Ідеологічний диктат в літературі нищить, а як ми це добре бачимо на прикладі України в останніх десятиліттях — дослівно знищив не тільки літературу, але погубив теж ідеологію. Мистецтво, література — взяті за поводи — стають „прикладним мистецтвом", чи теж пропаґандою. Розумні думки Шлемкевича вияснювали критичну ситуацію нашої літератури, та й узагалі культури в Україні і допомагали нашим письменникам віднайти своє місце в духовній культурі, для якої вони хотіли працювати.

Ясно і практично поставив питання діяльности українських еміґраційних письменників Іван Багряний на з'їзді українських письменників, що відбувся в Ню Йорку 6-го і 7-го грудня 1958. На цей перший з'їзд на американській землі прибули письменники не тільки з Америки, але і з Европи і з'їзд репрезентував понад двісті письменників, які поселилися у різних країнах нашої землі. З'їзд вітали офіційні особи українських репрезентативних установ, а саме Президент УНР Степан Витвицький, голова УВАН Михайло Вєтухів, президент найбільшої і найбагатшої української організації УНС Дмитро Галичин, президент української суспільно-допомогової організації ЗУАДК, що переселила до З'єднаних Стейтів сто тисяч українських поселенців, Володимир Ґалан й інші достойники.

Іван Багряний — колишній член письменницької групи МАРС, переслідуваний режимом в'язень і засланець поставив твердження, що існує тільки один літературний процес і його творять усі українські письменники, і ті, які живуть в Україні, і ті, які опинилися на чужих поселеннях. Маючи політичний досвід, адже був організатором і провідним діячем політичної партії УРДП (Українська Революційна Демократична партія) визначив ролю еміґрації у національних змаганнях українського народу до державної самостійности. Він твердив, що головна сила цих змагань в Україні; еміґрація — це тільки допоміжний атрибут. Нові національні сили він бачив у молоді, у тій молоді, яка — хоч і виховується в офіційній організації — комсомолі — творить кадри для побудови самобутнього життя народу і його культури.

Цей перший з'їзд еміґраційних письменників, чи — як тепер його звати — перший з'їзд українських письменників діяспори визначив ролю нової письменницької організації Об'єднання Українських Письменників „Слово" на засаді вільного творчого-мистецького вияву, різних мистецьких переконань, різних політичних і суспільних поглядів. Вже в наступному році почала діяти комісія для видання літературного збірника, що його перше число — п'ятсотсторінкова книга із знаком „Слова" — летючою птахою, що її запроєктував наш член, мистець Яків Гніздовський, вийшло в 1962 році. На сьогоднішній з'їзд ми приготовили 12-те число нашого збірника, що — як усі попередні — містить зразки творчости наших членів. Під знаком „Слово", під летючою пташкою вийшли друком сотні книжок — творів наших письменників, в головному таки засобами самих авторів, бо наше об'єднання не могло розбудувати видавничого фонду на велику скалю; створено тільки досить скромний допомоговий фонд, що ніс допомогу у потребі.

Управління нашого об'єднання виявляло постійно своє заінтересування літературою і її творцями в Україні. Події шістдесятих років в Україні були в осередку заінтересування всього нашого членства; статті, довідки, і книжки про ці події вийшли з-під пера наших членів, згадати б тільки Богдана Кравціва, Юрія Лавріненка, Івана Кошелівця. Президія ОУП „Слово" станула в обороні українських письменників в Україні, коли в часи нового терору були вони об'єктом переслідувань. Президія перевела сильну і послідовну акцію в обороні цих переслідуваних письменників, перед міжнародними організаціями — Інтернаціональним ПЕН, Інтернаціональною Амнестією, та перед впливовими письменниками-лавреатами і діячами культури. Члени президії брали участь у конґресах цих організацій (перший наш виступ був на конґресі Інтернаціональної Амнестії у Вашінґтоні в 1966 році ще під головування славного профспілкового діяча Волтера Рутера, коли ми станули в обороні арешто-

(Закінчення на стор. 4)

„Король Кривобородько" на сцені української середньої школи в Дітройті

Юні актори п'єси „Король Кривобородько"

Щорічна театральна вистава середньої школи Непорочного Зачаття відбулася 12-го травня. Поставлена була п'єса „Король Кривобородько" Василя Софронова-Левицького.

Увійшло в традицію 12-ої кляси, яка залишає школу, дати виставу по змозі своїми силами. Це вже, здається, третя п'єса Софронова-Левицького, яку наші учні вивели на сцену протягом останніх кількох літ. Тема п'єси, можна сказати, шекспірівська, бо йшлося про те, як опанувати і змінити розпущену королівну, яка вже відкинула понад сто женихів, що вдалося Шекспірові в його п'єсі „Приборкання примхливої".

Кожна театральна постанова, поставлена нашою школою, завжди мала також музичне оформлення завдяки участі шкільного хору, який приготовляли учителі музики, хоч це не було передбачене авторами п'єс. Цим разом Христина Липецька вибрала пісню з овертюри опери „Набуко" Дж. Верді, яка своєю мелодійністю започаткувала виставу.

Хоч цей театральний виступ для всіх „акторів" перший в їх житті, треба признати: серед них є стільки вроджених талантів, що кожна роля була бездоганно виконана.

Своїм змістом ця комедія (режисери Андрій Лятишевський і Роман Тарнавський), хоча в деяких сценах набирала прикмет ґротеску, відзначалася оригінальними помислами, які виявляли професійні здібності режисерів. Так, наприклад, впровадження на сцену старого короля із шпитальним апаратом до впорскування поживи до жил або постійні невдалі спроби короля Кривобородька заложити ногу на ногу, зміцнювали комізм сцен. А вже безперечно революційним прийомом було впровадження на давній королівський двір модерного танку, при модерній музиці, який вибухнув несподівано і спонтанно, охоплюючи цілий ансамбль. Нелогічність цієї сцени була розкішна.

Заповідали п'єсу Діяна Юрик і Данило Лісовський. Тарас Лось в подвійній ролі короля Кривобородька та жебрака був в одній і другій ролі переконливим та відіграв свої ролі бездоганно. Вікторія Партнова як королівський блазень чарувала і грою, і мовою. Тарас Площанський як король-батько, повний поваги і маєстату. Рома Бартків, спочатку як капризна королівна, а відтак як „перевихована" і покірна жінка жебрака, в обох ролях виявила неабиякі здібності.

Добре справилися зі своїми ролями і всі інші виконавці.

Володимир Баран

М. Тачер...

(Закінчення зі стор. 1)

ни Гельмут Коль, президент Франції Франсуа Мітеран та інші.

М. Тачер сиділа на сесії біля новообраного президента Української ССР Володимира Івашка і він весь час, коли депутати Демократичного Бльоку засипали питаннями британського прем'єра, чому вона не визнала суверенітету Литви, чому не ввійшла в політичний діялог з українськими депутатами з ДБ, нашіптував їй до вуха свою „опінію". Тачер тоді почала „відбиватись" від закидів, кажучи: „Я бачу, що ви, принаймні деяка частина депутатів, хотіли б втягнути мене у ваші внутрішньо-політичні справи".

Деякі з депутатів демократів, наприклад, Ґерліх Алтунян, розказали прем'єр-міністрові Великобританії про те, що ще недавно вони були рабами в дослівному значенні цього слова, в'язнями концтаборів, тюрем і психіятричних заведень КҐБ. А коли Ігор Юхновський, депутат від Демократичного Бльоку, запитав Тачер, чому Великобританія не тільки не визнала суверенітету Литви, але навіть не старається встановити амбасаду в Україні, М. Тачер, загубившись у власних політичних протиріччях, заявила дослівно: „Британія, наприклад, немає своїх консулятів у Каліфорнії і канадській провінції Квебек". Образивши, може навіть нехотячи, весь український нарід своєю недолугістю і незнанням історії, М. Тачер повернулася у своїй промові до „центральної теми" — вихвалювання Совєтського Союзу і його реформ. „Ви, — заявила Тачер, — встановляєте тепер такі зміни, яких ніколи в історії СССР не було. Ми бажаємо вам успіхів'.

В Москві натомість Тачер зустрічалася з „рефюзніками" і обіцяла їм працювати посильно далі в користь вільної еміґрації для жидів, критикуючи рівночасно Ізраїль за розселення еміґрантів на окупованих землях смуги Ґази і західнього берегу ріки Йордан.

Щедрість Українського Євангельсько-Баптистського Об'єднання

В Домі Української Культури в С. Бавнд Бруку, Н.Дж., на закінчення концерту, який дав ансамбль „Дударик" зі Львова в суботу, 2-го червня, з приводу річної конференції ЦУКА, пастор Українського Євангельсько-Баптистського Об'єднання Володимир Домашовець вручив кожному з хористів українську біблію.

(Фото: Я. Кулинич)

Річні збори Українського Музею в Ню Йорку

У неділю, 3-го червня, в Ню Йорку відбулися загальні річні збори громадської організації „Український Музей", що має коло 2,000 членів. Завдання її — фінансово підтримувати Музей і керувати його діяльністю.

У зборах узяло участь коло 70-ти членів, більшість з Ню Йорку, також були люди з Ню Джерзі й Коннектикату, кілька осіб приїхало з Філядельфії. Всі учасники зборів дістали щойно виданий річний звіт Музею українською і англійською мовами, в якому подано докладні відомості про його працю в 1989 році, фінансовий звіт і списки людей, що підтримують Музей грошовими пожертвами, даруванням експонатів та добровільною працею. На зборах головував інж. Володимир Воловодюк.

Голова Управи УМ д-р Богдан Цимбалістий у своїй доповіді про діяльність Музею підкреслив, що нині Музей широковідомий не тільки в діяспорі, але й на Україні. Про нього не раз писала українська радянська преса, найбільше згадували ілюстрований каталог „Втрачені архітектурні пам'ятки Києва". В Музеї були виставки художників з України — Феодосія Гуменюка та Івана Мірчука. З доповідями не раз виступали гості з України — мистці та вчені.

Промовець нагадав, що наш Музей має найбільшу у вільному світі колекцію виробів українського народного мистецтва. У фотоархіві є знімки, що ілюструють історію української іміґрації в Америці та певні моменти з історії України. Образотворчий відділ має картини видатних українських митців, зокрема 300 картин Василя Кричевського.

Перед Музеєм важливе завдання — придбати нове велике приміщення, в якому було б достатньо простору для виставок, сховищ колекцій і освітньої праці. Уже багато зроблено в цьому напрямі: куплено ділянку землі в українському районі Ню Йорку. Можливо, що найдоцільнішим буде купити будинок, який можна перебудувати на Музей.

Свою промову д-р Б. Цимбалістий закінчив словами про те, що він був головою Українського Музею протягом 12-ти років, нині прийшов час обрати на голову молодшу людину, а він буде й далі допомагати Музеєві. Д-р Цимбалістий подякував співробітникам Музею за їхню віддану працю, також з вдячністю відзначив добровільну працю членів Управи. Але найкраща подяка — це успіхи Музею", — сказав він на закінчення.

Директор Музею Марія Шуст поінформувала про події в житті Музею від січня цього року до сьогодні. Етнографічна колекція збагатилася унікальними експонатами, привезеними з України. До колекції образотворчого мистецтва надійшли з України твори сучасних митців. 17-го лютого відкрилася виставка творів мистця Валерія Гнатенка, який помер у Львові 1987 току. 19-го травня цю виставку змінила експозиція картин мистця Михайла Мороза, який живе в Америці.

Нині готується ряд виставок. У червні відкриється виставка афіш сучасної України. Пізніше буде виставка „Мистецтво оформлення книжок на Україні в 1920-их роках". Чимало експонатів для цієї виставки привезла зі Львова Світлана Грабовська, заступник директора Наукової Бібліотеки імени Василя Стефаника. Також готується виставка „Архітектурні пам'ятки України та їх реставрація". Фотографії для цієї виставки привезли зі Львова — Іван Могитич та Ігор Кудин, які приїхали до Америки на запрошення Музею, прочитали доповіді про реставраційну працю. Через них Музей передав на Україну підготовану виставку фотографій українських церков у Канаді й Америці, побудованих за проєктами архітектора Радислава Жука. У своїх проєктах він пов'язує традиційні елементи гуцульських церков з тенденціями в сучасній архітектурі. Виставку мають експонувати у Львові й Києві.

Марія Шуст сказала, що Музей відвідує чимало екскурсій з нюйоркських шкіл. Недавно завітали молоденькі співаки хору „Дударик" зі Львова.

Скарбник Музею, член управи Олександер Тишовницький (за фахом фінансист) у своєму виступі відзначив, що фінансовий стан Музею непоганий. Гроші надходять переважно від українського громадянства. Музей, як і інші американські культурні й наукові установи, дістає дотації від американських і федеральних, і стейтових інституцій. Зростають тривалі фонди, з яких на поточну працю Музею можна витрачати лише відсотки. Ці фонди мають забезпечити майбутнє Музею.

Після звітів відбулася дискусія. Ірена Руснак, яка живе в Рочестері і там організувала фінансову допомогу Музеєві, нагадала про значення Українського Музею в Ню Йорку, політичному і мистецькому центрі світового значення. „В нашому Музеї, — сказала Руснак, — американці й туристи з усього світу знайомляться з Україною. Розбудова Музею допомагає нашій батьківщині".

Один з промовців висловив думку, що Музей має бути тривалою інституцією, існувати довгі роки, досягнення цього вимагає тривалих зусиль, зокрема придбати для Музею велике приміщення. Висловлено чимало побажань: збагачувати колекцію виробів народного мистецтва — збирати їх серед українців в Америці і діставати з України. Радили більше інформувати громаду про діяльність Музею через пресу і радіо.

Від імени Контрольної комісії Іван Винник відзначив, що фінансова звітність Музею є в повному порядку. Збори одноголосно прийняли всі звіти і схвалили діяльність управи.

До управи переобрано осіб, які дотепер були її членами. Після зборів відбулася нарада членів управи УМ, яка розподілила обов'язки. Головою управи обрано архітекта Тита Геврика. До екзекутиви увійшли також: заступники голови — Марія Савчак, д-р Осип Данко та Іванна Рожанковська; секретарі — Ольга Левицька та Віра Скоп, а також Володимир Воловодюк, Татіяна Тершаковець і Дарія Чайковська-Боудана. Члени управи: Ігор Гайда, Лідія Гладка, Марія Даниш, Олег Дейкало, Любов Дражевська, Лідія Крушельницька, Ірена Кушнір, проф. Мірко Пилишенко, Ірена Руснак, Ольга Ставнича, Оксана Тритяк, Зенон Фещак, д-р Іван Флис, д-р Богдан Цимбалістий. Контрольна комісія: Івана Винник, Роман Гуглевич, Володимир Рак, Іван Сєрант, Віра Шумейко.

Д-ра Богдана Цимбалістого обрано почесним головою управи і висловлено йому подяку за віддану працю протягом дванадцяти років.

Новий голова управи Тит Геврик є головним архітектором Пенсильванського університету. Він уже багаро років був членом управи Музею і віддано працював для нього. Був куратором найпопулярнішої виставки Музею — „Втрачені архітектурні пам'ятки Києва". Зібрав для неї експонати — фотографії й рисунки зруйнованих радянською владою київських храмів, є автором ілюстрованого каталогу виставки, який тепер широко знаний на Україні. Геврик був також куратором і автором виставки „Дерев'яні храми України — шедеври архітектури".

Л. Дражевська

Св. п. П. Марунчак

Минає п'ять місяців, як несподівано передчасна смерть скосила життя талановитого хореографа, учителя, мистця українського танку сл. п. Петра Марунчака.

П. Марунчак народився на Україні, трирічним хлопчиком приїхав з родичами до Монтреалю, Канада, де прожив ціле трудолюбиве життя. Від молодих років цікавився танцями, свою танцювальну кар'єру почав у танцювальній групі при УНО під керівництвом бл. п. Чайківського. В 1947 року громада УНО посилає талановитого танцюриста Петра на українські освітні курси до Вінніпеґу, в тому році перебирає керівництво танцювальної групи від сл. п. Михайла Орихівського. Від того часу протягом 40 років чарував українську і чужинецьку публіку своїм талантом як танцюрист, учитель, хореограф. На початку 60-их років заклав школу українських народних танців, сотні українських юнаків і дівчат пройшли вишкіл. Петро був дуже строгий і вимогливий, любив дисципліну, прагнув якнайкраще предати красу українського танку, а також красу стилевих народних строїв різних областей України. Протягом 9-ти років провадив літні танцювальні табори на Союзівці, де вишколив молодих танцюристів і прищепив любов до народних танців.

Ансамблі Петра Марунчака успішно виступали на міжнародних сценах: у 1965 році на Світовій Виставці в Мадісон Сквер Ґарден в Ню Йорку, в 1967 році протягом цілого літа — на ЕКСПО-67 в Монтреалі. У літніх сезонах 1968-1978 рр. був куратором етнічних груп на виставці „Людина і світ" на острові св. Гелени в Монтреалі.

До 100-річчя Канади підготовив Український День, що пройшов на найвищому мистецькому рівні при участі багатотисячної міжнародної публіки. Українська громада Монтреалю може бути горда за свого сина, що успішно провів програму. З нагоди 25-ліття коронування Єлизавети II відбувся концерт в Рідо Голл в Оттаві з участю танцювального ансамблю Петра Марунчака, за що він одержав почесну грамоту і медаль. У 1986 році танцювальні ансамблі школи П. Марунчака успішно виступали на Світовій Виставці у Ванкувері. Два роки пізніше за надзвичайно успішний виступ ансамблю „Тирса" на фолкльорному танковому фестивалі у Монтреалі одержує почесну грамоту від посадника міста. Танцювальні ансамблі під крівництвом Петра виступали на багатьох телевізійних програмах.

Тяжко перечислити всі заслуги покійного. До останнього часу їздив раз на тиждень учити народних танків до Бирлінґтон, Онт. Приїхавши додому в четвер, 18-го січня, передчасна несподівана смерть перервала його трудолюбиве життя. Сумна вістка облетіла Монтреаль, де покійний Петро всеціло посвятився танку і українській суспільній праці. Панахиди служили отці обох віровизнань: о. митрат Іван Гавриляк, о митрат Ярослав Гайманович від церкви Успіння Божої Матері, а о. прот. Ігор Куташ від собору св. Софії, почесну стійку тримали члени УНО з прапорами, а учні школи танків в народних строях.

22-го січня похоронили маестра на українській частині кладовища Коте де Неже. Протягом свого життя сл. п. Петро Марунчак своїм талантом, працею і наполегливістю спричинився до прослави українського танку і доброго українського імени. Він вписав своє ім'я в історію української діяспори.

О. і Я. Г.

ОКРЕМА КОМІСІЯ, ЩО її створено для відновлення довір'я вкладників по упадку біржі минулого жовтня, прослідивши докладно всі аспекти, пропонує, щоби Уряд в майбутньому вимагав закриття торгівлі на біржах, якщо зауважується великий одноразовий спад у торгівлі цінними паперами. Одначе до самої комп'ютеризованої програми комісія важливих змін не запропонувала.

Чи українська...

(Закінчення зі стор. 1)

Йорку та довкілля, коли прочитають, що в єдиній українській школі лише 1/3 українських учнів.

Наші гості передають нам також чепурно видану летючку із св. Юрієм на обкладинці, в якій англійською та українською мовами короткі інформації про Академію та думки деяких учнів про їхню школу. Ось в одній читаємо: „Я приїхав з України. Тільки один місяць є я в ЗСА. Ходжу до Академії св.Юра. В цій школі я чую Україну — рідну українську мову. Тут я здобув знання про Україну, про її історію, про людей, які були віддані їй, які писали про неї. Як я є в цій школі, то я почуваюся немов дійсно в Україні".

16-го червня абсольвенти Академії, які були у редакції, разом зі своїми товаришками та товаришами востаннє святочно попрощаються зі своєю „Альма матер".

Переглядаємо їхню ґрадуаційну книжку п.н. „Лицар", читаємо під знімками українських учнів українські вірші та хочеться повторити за Олесем Кузишином слова, які вибрала для себе його сестра Галя: „Хоч поміж нами синє море, хоч народився на чужині, для тебе серце в грудях б'єся..."

Воно справді сильно б'ється для України у тих, що прийшли в журбі за українську Академію до нас. Але чи почує це биття байдужа до їхньої журби українська спільнота Ню Йорку?

МІРЯННЯ ТИСКУ КРОВИ

Ню Йорк. — Товариство Сеньйорів при „Самопомочі", 98 Друга аве., між 5-ою та 6-ою вул., повідомляє, що в понеділок, 18-го червня, між 11-ою та 12-ою год. ранку д-р Арета Подгородецька буде міряти тиск крови.

В ТРЕТЮ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашої Незабутньої
бл. п.
ОЛЬГИ ЧАЙКІВСЬКОЇ — КЛИВАК
будуть відправлені
БОГОСЛУЖБИ
дня 26-го червня 1990 р. о год. 7:30 веч.
в церкві св. Миколая в Торонто, Онт., Канада
та дня 30-го червня 1990 р. о год. 9-ій рано
в церкві св. Івана Хрестителя в Гантері, Н. Й.
Просимо спом'янути Покійну Ольгу у своїх молитвах.
СИН і РОДИНА

У ТРИНАДЦЯТУ, БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашого Дорогого і Невіджалуваного
МУЖА, БАТЬКА і ДІДУНЯ

бл. п.
ВАСИЛЯ КУЗЬМИ
буде відправлена
ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА з ПАНАХИДОЮ
у вівторок, 19-го червня 1990 р., о год. 8:30 ранку
в церкві Чесного Хреста в Асторії, Н. Й.
Про молитви за спокій душі Покійного просять
дружина НАДІЯ з дітьми та внуками

Картини...

(Закінчення зі стор. 2)

„Інспірація", олія П. Лопати.

волами. Цікавим, що може характеризувати його як мислячого художника є вишукані (не припадково) власні релігійні й іконографічні варіянти реально існуючих предметів, сполучуючи їх у дивовижні „натюрморти". Часто такі ілюзії зображені на тлі українського краєвиду (Чорнобильська Голгота, репродукована в „Нотатках з мистецтва" ч. 29; „Покровителька", „Появлення") або моря („Віра, Надія і Любов", „Народжений Рибою" — сам мистець народжений під знаком Риби) символічно репрезентують всю Україну.

Накінець хочеться додати цитату Богдана Стебельського „...Символічне мистецтво, а ще й збагачене сюрреалістичними формами, мало у нас має послідовників. У нашому мистецтві були і появляються частіше символісти з романтичним забарвленням. І тому треба сподіватися, що П. Лопата буде продовжувати свої творчі шукання і висловиться формою, яка найкраще і найглибше виявить його духовий світ". Дійсністю є те, що саме цей мистець чим далі, тим більше сповнює сподівання, про які згадує Б. Стебельський в газеті „Гомін України" з 18-го травня 1988 року.

„Прозрійте..."

(Закінчення зі стор. 2)

перебудову в суспільстві почала вона. А як же тоді бути з дисидентством!

— Ну, насамперед, давайте домовимось називати ці процеси, що відбуваються, не перебудовою, а просто змінами. Бо що ж нам перебудовувати? А дисиденти — це справді ті люди, котрих за кожне правдиве слово ця ж сама партія ув'язнювала.

— Дехто стверджує, що якби ми будували суспільство за Леніним, то не опинились би на краю катастрофи. Ваша думка щодо цього!

— Я вважаю, що сталінізм — це завершений ленінізм. Темні народні маси Росії (саме темні, а не дурні) піддались у 1917 році на ідею „все разделить", зачаровані її простотою. А коли люди зрозуміли: що й до чого вже було пізно — машина тиранії працювала на повних обертах.

— А може, в усьому винна так звана „жидо-масонська змова"!

— „Жидо-масонська змова" — це занадто просто, щоб бути правдою. Знову ідея приваблює людей своїм примітивізмом. Ах, нема ковбаси. Винні жиди! Так само, як люди не розуміють ідеї багатопартійности, мовляв: „не треба нам десять обкомів!", „народ дві партії не прогодує" і т.п. Прозрійте, люди! Та не буде ніяких обкомів!

— Мій батько каже: „Помилка в тому, що Павлов спочатку проводив досліди на собаках, а з соціялізмом відразу почали експериментувати на людях".

— Влучніше було б порівняти нас не з псами, а з морськими свинками. Такі ж живучі і в умовах експерименту безпорадні. Але як видно по НДР, Польщі, Угорщині, експеримент не вдався.

— Ще одне запитання: я, наприклад, можу зрозуміти, коли обожнюють героїв далекої минувщини, але коли роблять ідолів з живих людей (нехай вони навіть лідери національного руху) — цього я зрозуміти не можу.

— Ви знаєте, є така приказка: „Осел принца Савойського пройшов з ним усі походи, але так і залишився ослом". І хоча це порівняння для декого з колишніх в'язнів пролунає образою, все ж я хочу, щоб Ви мене спробували зрозуміти. У національно визвольному русі є різні люди: від крайнів радикалів-націоналістів до ліберал-комуністів. Якщо раніше всіх нас об'єднувало ярмо репресій, то тепер цей важкий обруч спав. Різні люди — різні погляди.

— Якщо Ви, Юрію Романовичу, були на мітинґу в підтримку незалежности Литви, то, мабуть звернули увагу на одну фразу, яка злетіла з вуст Михайла Косіва. Я маю на увазі...

— Маєте на увазі фразу „можемо перетворити Литву у нову Еспанію"?

— Саме її.

— Я теж вважаю, що це було сказано, як кажуть росіяни, „для красного словца". Таке порівняння недоречне з кількох причин. Перша: боротьбу за свободу Еспанії, ідеологічно підтримував Комінтерн. Друга: матеріяльно підтримували большевики. Третя: добровольці ж їхали до Франка? І четверта, найголовніша: чим на давний момент може Україна допомогти Литві у військовому питанні? Практично — нічим. Отже, відразу постає питання про створення власних збройних сил.

— Ну, добре, усі республіки створили свої армії, відокремились (а це певніше всього), і Росія залишилась сама. Сама, але вщерть наповнена атомною зброєю.

— Не думаю, щоб ми сьогодні лягли спати рабами, а завтра прокинулись вільними. Багато в чому повинно допомогти ґльобальне роззброєння, та й питання про атомну зброю теж можна владнати шляхом переговорів.

— Ваші погляди не змінились! Кажуть, з роками людина змінюється.

— Погляди — як людський організм. Він з роками оновлюється, погляди теж. Але є переконання — це воля і незалежність України.

Південна Австралія в солідарности з Україною

Похідна колона маршує по Кінґ Вілліям вул. до парляменту.

(Світлив: Михайло Ґоян)

Сьогодні, коли поволі але внепвнено рвуться довговічні окови нашого народу, коли безстрашно повівають синьо-жовті стяги нації в руках молодого покоління України, коли священний тризуб побожно підносять вгору та коли національний славень „Ще не вмерла Україна", звучить на повний голос, українські громади в країнах вільного світу єднаються в нерозривнім ланцюзі з народом в Україні. Моральною та матеріяльною поміччю вони підтверджують перед світом свою солідарність з народом в Україні в його великому змагу за повернення нашої волі й слави.

І наша громада у Південній Австралії величною демонстрацією привернула увагу місцевого телебачення а також і мешканців Аделяіди і околиць. Сталася ця подія в погідний весняний день, у суботу, 28-го квітня, коли біля 11-ої години ранку почали прибувати до Вікторія Сквер наші громадяни, дорослі і діти, в народній ноші та в звичайних одягах. Прибували та готувалися до походу головною вулицею міста, Кінґ Вілліям, бадьоро та впевнено. І ось, за декілька хвилин рушив похід до парляменту, біля якого мало відбутися віче.

В руках учасників походу легко повівали синьо-жовті прапори та золотом вибліскував на сонці національний священний символ — Тризуб. Численні транспаренти голосили нашу єдність з укріанським народом і Україною та голосили протести з приводу жертв Чорнобильської катастрофи та вимоги Суверенности Україні й іншим народам СССР.

Похідна наша колона простягнулася через центр міста від її початку у Вікторія Сквер аж до парляменту при Норт Терас, Суботня обідня пора була ідеальною для нашого походу. Йшли дружньо парохи наших церков, наші хори, жінки в народній ноші, пані зі Союзу Українок, наші молодечі організації в одностроях: СУМ та Пласт, а також і „джуньори" Українського Спортового Товариства „Леви", які у синьо-жовтих спортових одностроях гордо несли таких же кольорів прапор свого товариства, на якому красувався хоробрий лев-символ товариства.

Перед парляментом: Промовляє — Джан Балентайн. Члени Парляменту: (з ліва на право) Дженніфер Кешмор, д-р Юліян Стефані; проф. Михайло Лаврівський, та д-р Святополк Шумський.

(Світлив: Михайло Ґоян).

Погідний і бадьорий настрій відчувався серед усіх учасників походу, який зростав чисельно з кожною хвилиною і остаточно начисляв понад тисячу осіб. До нього долучилися згодом представники балтійських народів на чолі з литовцями, плякати яких допомагали нести та тримати біля парляменту і наші юнаки, демонструючи нашу солідарність із литовським волелюбним народом в хвилини його змагань за волю. Похід доходив до своєї мети, і біля ґрандіозних колон парляменту почали повівати прапори та взносилися нас головами присутніх вміло виготовлені таблиці і плякати, тексти на яких голосили слова української та вселюдської правди в непримирности до імперіялістичних зазіхань та насильств.

Серед визначних промовців, які щиро підкрелювали свою прихильність до змагань українського та інших народів за суверенітет, були гості-члени парляменту обох партій, а саме: д-р Роберт Катлі, колишній викладач міжнародної політики в аделяїдському університеті, а сьогодні член парляменту від Робітничої Партії, члени парляменту від Ліберальної Партії Дженніфер Кершомр та Юліян Стефані. Промовляв також і щирий приятель поневолених московським імперіялізмом, коордnатор Ради Поневолених Націй у Південній Австралії, невтомний та завзятий Джон Балєнтайн, який закінчив свою змістовну доповідь словами: „Незалежність для України та тих республік, які бажають відділитися від Совєтського Союзу, повинно бути нашим першим і найголовнішим завданням допомогти їм у цьому ділі, що є на багато важливішим для Заходу ніж розбудова нових філій „Мак Дональдів" чи „Пепсі Коли" у Москві".

Промовляли представники від громад: литовської, мадярської, латвійської та інших. Церемоніймайстром був Михайло Попович. Українським доповідачем був наш визначний молодий діяч, проф. Ля-Тробського Университету в Мельборні та редактор журналу „Австралієн-Юкреінєн Рів'ю" д-р Михайло Лаврівський. Його доповідь базувалася на враженнях недавно відбутого побуту в Україні, де він виголосив ряд доповідей. Тому що його доповідь була виголошена на вічі англійською мовою, вона зацікавила своїх і чужих що були присутні. Віче було урочисто закінчено відспіванням національного славня „Ще не вмерла Україна".

Д-р Святополк Шумський

Слово про...

(Закінчення зі стор. 2)

ваних в Україні Івана Дзюби й Івана Світличного, як і на конґресі Інтернаціонального ПЕН в Ню Йорку в 1966 році, де була винесена резолюція в обороні українських письменників-дисидентів. Це завдяки акціям Президії ОУП „Слово" п'ятнадцять українських письменників-дисидентів, які відбували ув'язнення і заслання, отримали почесне членство в міжнародній письменницькій організації — Інтернешенел ПЕН, включно з Василем Стусом.

Ми можемо тільки радіти, що оця спільна праця всіх письменників для одного українського літературного процесу стає нині визнаною дійсністю. Це не тільки українські письменники за кордоном цікавляться творчістю своїх колеґ в Україні, але і твори українських закордонних письменників почали появлятися на сторінках літературних видань в україні, український читач в Україні має змогу пізнати заборонену і замовчувану творчість письменників, які творили, чи ще творять поза Україною. До нас, на поселеннях в різні країни приїжджають письменники з України із щирим і відвертим словом і саме оце українське слово стає духовим оновленням для нас усіх і в Україні і в еміґрації — „це слово — чар-зілля — як це гарно сказав колись Улас Самчук — слово, що горить, як сонце, і творить клімат серця, слово, що єднає кожного письменника з країною і народом, що є батьківщиною отого слова".

Виступ Львівського фолкльорного театру в Баффало

В наслідок перебудови, яку проводить М. Ґорбачов, продіравилася залізна завіса. Почали частіше і численніше прибувати на Захід люди з України. Перевага за тими, які приїжджають з родинних мотивів, щоб відвідати своїх рідних. Є й інша категорія відвідувачів. Приїжджають політичні і суспільні діячі, працівники пера, мистці, а то й мистецькі колективи. З деяких відвідин користає і українська громада в Баффало.

У суботу, 19-го травня, загостив до Баффало Львівський фолкльорний театр. Але спектакль, з яким згаданий театр прибув за океан, зовсім не фолкльорного характеру. Це своєрідний епос — побудований на історії Українських Січових Стрільців.

Театр привіз зі собою відеострічки, на яких записано перший, оригінальний спектакль — виведений на одній із просторих площ Львова в 1989 році, з нагоди 75-річчя створення леґіону Українських Січових Стрільців. Коли порівняти записаний спектакль на стрічці із спектаклем, виведеним на сцені, слід сказати, що другий — це мініятюра першого. Аджеж на тісній сцені не можна було надати спектаклеві того розмаху, що його мав спектакль, виведений під відкритим небом. Театральна сцена — хоч би яка простора — ніяк не могла б помістити усіх акторів, що брали участь у спектаклі. Тому за океан приїхала тільки обмежена кількість акторів. А може були й інші мотиви та причини. Хоч виведений на сцені спектакль і прибрав мініятюрні форми, враження від нього залишилось у глядачів незатертим, незабутнім. Чим цей спектакль зробив таке глибоке враження? Своїм ідейним змістом, патріотизмом, непересічним мистецьким виконанням. Адже увесь спектакль — це своєрідний монтаж слова, пісні, музики, поєднаний із відповідною акцією. Тому виконавцям спектаклю треба було проявити і мистецтво слова, музичні і акторські здібності. І вони, треба їм признати, ці здібності мають і бездоганно їх проявили.

Спектакль почато рецитацією прологу до поеми „Мойсей" Івана Франка. Підбір твору для відкриття спектаклю незвичайно вдалий, бо Франків пролог до поеми „Мойсей" якраз і надавався на пролог до спектаклю. Висловлена у пролозі поетова віра в силу духу українського народу і в його воскресний день підтвердилася тим, що глядачі мали змогу побачити згодом. На сцену через залю увійшла група Українських Січових Стрільців із своїм прапором і з піснею „Гай, там на горі Січ іде". А потім поплили картина за картиною, пісня за піснею, якими дуже вдатно — хай і побіжно — відтворено історію УСС, їхню славу, іноді і криваву. Спектакль закінчено уривком з поеми Івана Франка „Великі роковини". Після слів:

Довго нас недоля жерла,
Досі нас наруга жре,
Та ми крикнім: „Ще не вмерла
Ще не вмерла і не вмре!"

грімко рознеслись по залі слова українського національного гимну. Співали виконавці спектаклю, співали й глядачі.

Немає сумніву, що ансамбль Львівського фолкльорного театру відвідував українські громади в Канаді і в ЗСА з тою самою програмою. Але його виступ в Баффало дещо різнився. У Баффало проспівано пісню на слова Федора Іскала, який тут проживає і був присутній на залі. Слова Федора Іскала поклав на ноти один із львівських композиторів. Федір Іскало присвятив цю пісню своїй покійній дружині, яка покинула цей світ у квітні 1989 року, покинула передчасно. Пісня зворушила не тільки автора, але й інших присутніх на залі учасників.

Виступ свій ансамбль театру назвав словами пісні „Повіяв вітер степовий". Від цього виступу справді повіяв вітер з України і приніс зі собою запах євшан-зілля, як висловився Василь Пристайко, який дякував ансамблеві за виступ. На знак признання гостям вручено квіти. Одну китицю для виконавців-жінок, другу — для виконавців-чоловіків. Квіти вручили: Христя Папіш і Денис Місічок — юні члени СУМА.

Слід сказати, що в часі виступу Львівського театру не було тієї бар'єри, яка іноді відділює виконавців від глядачів чи слухачів. Контакт між сценою і залею був нав'язаний дуже скоро. Були моменти, коли заля єдналася із сценою у виконанні пісень. Особливо це проявилось у пісні „Гей, у лузі червона калина".

Львівський ансамбль не тільки залишив гарні спомини про себе у баффалівських громадян, але й сам приємно буде згадувати час свого перебування у Баффало, гостинність баффалівських братів і сестер по крові, бо члени ансамблю були розміщені на нічліг по приватних домах. На прощання ансамбль устами свого керівника Остапа Стахова обіцяв загостити до Баффало ще раз, але з іншим спектаклем — з Українським вертепом.

Львівський театр виступав в Українському Домі „Дніпро". Спонзором виступу був Відділ УККА в Баффало, а весь труд, пов'язаний із виступом взяв на себе член Екзекутиви УККА — Василь Пристайко.

Михайло Лоза